

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmia ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arvioinnin tuloksiin ja kehittämiseen

Ylijohtaja Petri Lempinen, OKM
Karvin webinaari 9.9.2021

Ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arviointi – erityinen tuki voimavaraksi

- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti vuosina 2020–2021 ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arvioinnin.
- Tietolähteinä opiskelijat, opettajat ja ohjaajat sekä koulutuksen järjestäjät sekä Vipunen ja Koski tietovarannot.
- Arviointi tuotti tietoa erityisen tuen järjestelyistä ja niiden toimivuudesta: tuen tarpeiden tunnistamisesta, tuen suunnittelusta, tuen ja ohjauksen muodoista, tuen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä osaamisen arvioinnin mukauttamisen ja ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisen käytännöistä.
- Ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arviointi on ensimmäinen kokonaisvaltainen ja kattava arviointi ammatillisen koulutuksen 2018 uudistuksen jälkeisestä tilanteesta.

Ammatillisen koulutuksen erityisen tuen merkitys osana ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta

- Tasa-arvo, yhdenvertaisuus sekä lasten ja nuorten hyvinvointi
 - Oikeus saada yksilöllistä tarpeidensa mukaista tukea oppimiseensa ja osaamisensa kehittämiseen
- Erityisen tuen tarpeessa olevien määrän kasvu – koskettaa kaikkia koulutuksen järjestäjiä, koulutusmuotoja ja koulutusaloja
- Ammatillisen koulutuksen erityisen tuen merkitys jatkuvan oppimisen ja työllistymisen lisäksi yksilön koko elämään ja hyvinvointiin eri elämänvaiheissa mm.
 - Perusopetuksen päättävälle oppivelvollisille
 - Vailla ammatillista koulutusta oleville
 - Jo työelämässä oleville ammatillisen osaamisen lisäämiseksi tai uuden osaamisen hankkimiseksi

Yhteenvetoa tuloksista

- Joka yhdeksäs ammattiin opiskeleva erityisen tuen tarpeessa (11 %).
 - Uusista perustutkinto-opiskelijoista erityisen tuen tarpeessa 4 %.
 - Erityisen tuen opiskelijoissa painottuvat nuoret alle 18-vuotiaat perustutkinto-opiskelijat eli oppivelvolliset.
 - Erityisen tuen tarve vähäisempää ammatti- ja erikoisammattitutkintoa suorittavien ja vanhempien perustutkinto-opiskelijoiden parissa.
- Johtuuko valikoitumisesta vai siitä, että tarvetta ei tunnisteta?

Tekemistä riittää - arvioinnin tuloksia

- Tuen muotoja ja tuen toteutusta tulee kehittää niin, että ne soveltuvat entistä paremmin eri tutkintomuotoihin, tutkinnon osiin ja oppimisympäristöihin.
- Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen toteutuu paremmin yhteishaussa kuin jatkuvassa haussa valittavilla.
- Tuki toteutuu paremmin perustutkinto-opiskelijoilla kuin ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa. Perustutkinnoissa toimii paremmin yhteisissä tutkinnon osissa kuin ammatillisissa osissa.
- Kehittämistä löytyy myös HOKS-kirjauksen jälkeisissä toimissa ja käytännöissä sekä henkilöstön yhteistyössä.

Opiskelijoiden kokemukset?

- 50 opiskelijaa 12 koulutuksen järjestäjältä haastateltu.
- Onnistumisen kokemukset käytännön työssä, teoriaopinnot hankalampia.
- Osalla opiskelijoista ongelmia mielenterveyden, motivaation, keskeyttämisen kanssa. Isot ryhmät, melu ja opiskelutahti tuottavat ongelmia.
- Opettajilta toivotaan enemmän henkilökohtaista ohjausta ja aikaa. Kiinnostusta opiskelijoita kohtaan kiiteltiin. Erilaiset oppijat on hu
- Yleisimpiä tuen muotoja selkeät ohjeet ja oppimateriaalit, opetus- ja ohjaushenkilöstön antama tuki ja apu, erilaisissa pajoissa ja pienryhmissä opiskelu sekä lisäaika tehtävien tekemiseen.
- Tuen tarpeen varhainen tunnistaminen on tärkeää.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien näkemyksiä erityisen tuen vahvuuksista

Vahvuuksina mm.

- Koulutuksen järjestäjien oma organisoituminen ja ohjeet
 - organisaatiossa on toimivat erityisen tuen prosessit ja vastuut.
- Yhteistyö
- Henkilöstön osaaminen
- Yksilölliset opintopolut ja tuen yksilöllisyys
- Tuen muodot ja tuen saatavuus
- Resurssit
- Henkilöstön asenne ja oppilaitoksen ilmapiiri
- Tuen tarpeiden tunnistaminen ja tuen suunnittelu
- Kehittäminen ja kehitysmuutosmyönteisyys

Eroja eri vastaajaryhmien välillä

- Koulutuksen järjestäjien käsitykset kokonaisuutena erittäin myönteiset ammatillisen koulutuksen erityisen tuen järjestämisestä ja toteuttamisesta –vahvuudet nähdään hyvin.
- Opetus- ja ohjaushenkilöstön vastaukset samansuuntaiset, mutta hieman enemmän kriittisyyttä ja kehittämis ehdotuksia
 - Erityisopettajat ja erityisopetuksen vastuhenkilöt näkevät erityisen tuen järjestämisen ja toteutumisen toteutuneen paremmin kuin ammattiopettajat ja yhteisten aineiden opettajat.
 - Eroja myös koulutuksen järjestäjän koulutusalojen ja oppilaitoksen koon mukaan.

Ammatillisen koulutuksen erityisen tuen kehittämissuosituksen arvioinnin perusteella

1. Riittävät resurssit erityiseen tukeen tulee varmistaa ja resurssien kohdentumista selkeyttää.
2. Erityisen tuen suunnitelmallisuutta sekä henkilöstön keskinäistä työnjakoa ja yhteistyötä tulee kehittää.
3. Henkilöstön osaamista erityisessä tuessa tulee vahvistaa.
4. Tuen tarpeiden tunnistamista on kehitettävä jatkuvan haun kautta tulevien opiskelijoiden osalta ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa.
5. Erityisen tuen suunnittelua tutkinnon osittain tulee kehittää ja opetus- ja ohjaushenkilöstön välistä tiedonkulkua parantaa.
6. Erityisen tuen muotoja, toteutusta ja tuen vaikuttavuuden arviointia on kehitettävä.
7. Soveltuvien työpaikkojen saatavuutta, työpaikkaohjaajien perehdyttämistä ja opiskelijoiden tukea työelämässä oppimisen aikana tulee kehittää.
8. Osaamisen arvioinnin mukauttamisen ja ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisen käytäntöjä tulee selkeyttää.
9. Tuen tasojen ja muotojen rajapintoihin tarvitaan selkeyttä.
10. Erityiseen tukeen liittyvää nivelvaiheyhteistyötä ja moniammatillista yhteistyötä tulee kehittää.

Kehittämissuosituksen toimeenpano

- Keskeistä ammatillisen koulutuksen järjestäjien systemaattinen kehittäminen arvioitujen kehittämistarpeiden mukaisesti.
- Ammatillisten erityisoppilaitosten velvoite huolehtia erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä ja tukea ammatillisen koulutuksen erityisen tuen kehittämistä.
- Ammatillisten Opettajakorkeakoulujen tehtävä opettajien koulutuksessa erityisen tuen osaamisen kehittämisessä.
- Opetushallitus toimeenpanon tukena mm. kehittämishankkeiden avulla.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö tarvittavat lainsäädäntöä koskevat muutokset ja linjaukset.

Kiitos!